

MANIFESTE COMUNISTE ADRESATE TINERETULUI, EDITATE LA CLUJ ÎN ANII 1931—1933

Reorganizarea activității P.C.R. și U.T.C., determinată de scoaterea lor în afara legii — actul samavolnic al guvernului liberal privîndu-le astfel de posibilitățile pe care le oferea cadrul legal de acțiune —, a impus cu necesitate o muncă susținută, desfășurată prin intermediul organizațiilor de masă create, conduse sau influențate de partid și prin propaganda ilegală, pentru a face cunoscută maselor largi populare poziția comuniștilor față de complexitatea problemelor cu care erau confruntate și de a le atrage și mobiliza la luptă revoluționară.

Referindu-se la luptele revoluționare din anii 1929—1933, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că, în această perioadă, „clasa muncitoare, în frunte cu partidul comunist, s-a afirmat cu putere pe arena istoriei ca cea mai înaintată forță a societății românești, avangarda luptei întregului popor împotriva pericolului fascist, pentru drepturi economice și politice, pentru democrație, independență și suveranitate națională. În cursul desfășurării luptelor, precum și în perioada care le-a urmat, s-au întărit legăturile partidului cu masele, au crescut rîndurile partidului, în special din masele cele mai combative ale clasei muncitoare, a sporit rolul elementelor muncitorești în partid, în conducerea sa. S-a extins considerabil influența partidului în mase, s-a ridicat prestigiul său politic și s-a îmbogățit experiența lui revoluționară”¹.

În misiunea de mare răspundere a atragerii și mobilizării maselor la lupta revoluționară, alături de presă, broșuri și alte materiale de propagandă comunistă, un rol important au avut manifestele, mijloc foarte eficace și intens folosit pentru transmiterea mesajului partidului în rîndul maselor. Cronica marilor bătălii de clasă duse de proletariatul din România înscris numeroase exemple privind prezența manifestelor pe fronturile luptei revoluționare, tineretul cucerindu-și un veritabil titlu de glorie din îndeplinirea grelei misiuni de a le răspîndi în condițiile în care înfrunta mereu pericolul reprezentat de forțele represive ale statului.

În anii eroicelor lupte muncitorești împotriva politicii burgheziei de a arunca asupra maselor populare efectele crizei economice din 1929—1933 s-a afirmat cu tărie tactica elaborată de P.C.R. pentru ieșirea din criză pe cale revoluționară². În îndeplinirea acestui obiectiv, o contribuție considerabilă în acțiunea de mobilizare și organizare a maselor au avut presa legală

¹ Nicolae Ceaușescu, *Partidul Comunist Român — continuator al luptei revoluționare și democratice a poporului român, al tradițiilor mișcării muncitorești și socialiste din România*, în *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. I, București, Editura politică, 1968, p. 367.

² I. Ceaușescu, *P.C.R. — stegarul luptelor revoluționare din anii 1929—1933*, București, 1971, p. 6—7.

și ilegală³, manifestele⁴ și celelalte mijloace de propagandă și agitație, tematica acestora ilustrând fidel realitățile social-politice și economice ale vremii, precum și tactica de luptă adoptată de partidul comunist.

În focul acestor lupte, tineretul aflat sub conducerea P.C.R. s-a manifestat ca o puternică forță revoluționară⁵. Acțiunile de luptă ale tineretului clujean sînt înscrise la loc de cinste în cronica amplului proces revoluționar din anii 1929—1933⁶. În cadrul acestor acțiuni un rol important au avut atît răspîndirea presei, broșurilor și manifestelor scoase la nivel central de P.C.R. și U.T.C., cît și activitatea editorială proprie a Comitetelor regional și local Cluj ale organizației revoluționare a tineretului, activitate desfășurată sub directă conducere și îndrumare a organelor de partid.

Analiza unor asemenea manifeste, aflate în colecțiile Muzeului de istorie al Transilvaniei⁷, oferă posibilitatea conturării modului în care era folosită la nivelul respectiv această puternică armă pentru îndeplinirea sarcinilor tratate U.T.C. de Congresele al IV-lea și al V-lea al P.C.R. spre a face larg cunoscut cuvîntul partidului, a atrage și mobiliza masele de tineri în frontul luptei revoluționare conduse de comuniști⁸. Activitatea de editare a ziarelor⁹, manifestelor și broșurilor de către Comitetele regional și local Cluj ale U.T.C. se înscrie în permanenta preocupare de a cuprinde în sfera propagandei comuniste principalele categorii de tineri din oraș și împrejurimi — muncitorii, țărani, studenții și elevii, soldații. În vederea realizării acestui obiectiv, un mare număr de manifeste au fost editate de P.C.R. și U.T.C., la toate nivelele în cadrul campaniilor politice organizate și conduse de partid în legătură cu aniversările unor evenimente importante sau ale unor momente din istoria luptelor proletariatului, aniversări devenite tradiționale în mișcarea muncitorească¹⁰. Din această categorie fac parte și documentele care sînt discutate în rîndurile de față.

Pentru modul în care era folosit fiecare prilej pentru desfășurarea acțiunilor politice este edificatoare circulara C.C. al U.T.C. „Către toate Comitetele regionale și locale ale Uniunii Tineretului Comunist din România”¹¹, care cuprindea instrucțiuni în vederea aniversării, în 1931, a zilei de 7 Noiembrie. Pornind de la revendicările economice imediate, primul punct al

³ T. Georgescu, M. Ioanid, *Presa P.C.R. și a organizațiilor sale de masă. 1921—1944*, București, 1963, p. 132—199; O. Matichescu, *O tribună de luptă — presa tineretului revoluționar din România*, București, 1972, p. 50—54, 121—129.

⁴ I. Chișu, *Tematica manifestelor P.C.R. în anii 1930—1940*, în *Studia*, XVI, 1, 1971, p. 109—120.

⁵ *File din istoria U.T.C.*, București, 1980, p. 156—172.

⁶ Gh. I. Bodea, *Acțiuni revoluționare ale tineretului din Cluj în frunte cu uteciștii, în anii 1929—1933*, în *ActaMN*, IX, 1972, p. 327—340.

⁷ Din aceleași colecții au fost prezentate manifeste și afișe din anii 1944—1945. (P. Bunta — E. Glodariu, *Din colecția de manifeste și afișe a Muzeului de istorie Cluj*, în *ActaMN*, II, 1965, p. 707—719.)

⁸ Fl. Dragne, C. Petculescu, *Căderea revoluționară a tineretului, obiectiv major al activității P.C.R. (1921—1944)*, în *AISISP*, XVII, 5, 1971, p. 30—34.

⁹ Pentru ziarele comuniste ilegale adresate tineretului, editate la Cluj în anii crizei economice, vezi: Gh. I. Bodea, *op. cit.*, p. 329, 331; O. Matichescu, *op. cit.*, p. 201—205.

¹⁰ I. Chișu, *Unele aspecte privind rolul manifestelor răspîndite de P.C.R. cu prilejul aniversării zilelor de 15—16 februarie, 1 Mai, 1 august, 7 noiembrie etc. (1934—1938)*, în *Studia*, XI, 2, 1966, p. 126.

¹¹ MuzIstTrans, nr. inv. C. 366.

instrucțiunilor înscrisa: „Toată campania de pregătire a acțiunilor pe ziua de 7 noiembrie trebuie să fie strâns legată de pregătirea luptelor economice și de cerințele zilnice ale tineretului muncitor de la fabrică, uzină, oraș și sat.“ Circulara preciza în continuare direcțiile de acțiune, din punct de vedere organizatoric și propagandistic, ale Comitetelor regionale și locale, celulelor de fabrică și din sate, pentru întărirea organizațiilor U.T.C. și atragerea la lupta revoluționară a tineretului neorganizat și a celui aflat sub influența partidelor burgheze și a celor fasciste. Propaganda în rîndul tineretului muncitoresc, al țăranilor, studenților și elevilor, soldaților și recruților trebuia organizată în strînsă legătură cu campania sindicală și a secțiunilor democratice de tineret. În cadrul activității de propagandă trebuiau „scoase și răspîndite manifeste pentru tinerii muncitori și soldați, ziare, steaguri roșii, placarde. Trebuie începută scoaterea manifestelor de celulele pe întreprinderi și sate, ziarelor de fabrici (cel puțin două pagini) cu mijloace proprii, cu mîna, cu litere tipărite prin transparente, șapirografe și mașini de scris“. Dat fiind caracterul aniversării, circulara cerea de asemenea să fie reliefată: „... diferența în situația tineretului muncitor din Uniunea Sovietică și din România, arătînd concret situația din fabrica din care sunt... precum și diferența în situația soldaților din aceste armate.“

Privite prin prisma instrucțiunilor acestei circulare și în general a sarcinilor trasate de partid organizației revoluționare a tineretului, manifestele editate la Cluj, în condițiile grele ale ilegalității¹², sînt o dovadă elocventă pentru modul în care se desfășura activitatea de propagandă comunistă în rîndul maselor de tineri.

*

În preajma zilei de 1 Mai 1932, Comitetul local Cluj al U.T.C. a editat un manifest adresat tineretului muncitoresc¹³. În manifest era demascată politica dusă de burghezia internațională în anii crizei economice, politică ce a afectat brutal nivelul de trai al clasei muncitoare. Forțele represive ale statelor capitaliste erau opuse de burghezie luptei muncitorimii împotriva scăderii salariilor, a zilei de muncă de 10—12 ore, șomajului ș.a. Evidențiind avîntul luptei revoluționare a proletariatului internațional și succesele statului socialist Uniunea Sovietică, manifestul arăta că, în condițiile în care își vedea periclitată poziția, capitalismul va căuta să se salveze prin război dus „... împotriva acestui unic stat proletar din lume...“ și prin „... dictatura militară fascistă care poate înăbuși în sînge cea mai mică mișcare a muncitorimii“. „În ziua de 1 Mai — se arăta în continuare în manifest — locul fiecărui muncitor este în stradă amintindu-și că înaintașii noștri, deja cu decenii în urmă, au dus lupte grele pentru afirmarea țărilor noastre. În această zi trebuie continuată lupta pentru deplina eliberare a muncitorimii, pentru preluarea puterii, pentru proclamarea dictaturii proletariatului“.

Un manifest comun al Comitetelor regionale P.C.R. și U.T.C. chema muncitorii, țăranii, funcționarii și soldații, cu prilejul zilei de 1 august 1931 —

¹² Pentru condițiile în care au fost scoase la Cluj, în anii ilegalității, manifestele și ziarele comuniste, vezi Gh. I. Bodea, L. Fodor, L. Vajda, *Cluj. Pagini de istorie revoluționară (1848—1971)*, Cluj, 1971, p. 245—249.

¹³ MuzIstTrans, nr. inv. C. 2597.

zi a luptei împotriva războiului — la acțiune hotărâtă contra reducerii salariilor, scumpetei, concedierilor, datoriilor și impozitelor înrobitoare, dar și pentru apărarea Uniunii Sovietice, pentru exproprierea marilor moșii, împărțirea lor și a inventarului agricol țăranilor săraci și cu pământul puțin, pentru guvern muncitoresc-țăranesc¹⁴.

Aceste manifeste au pus în evidență principalele revendicări economice ale muncitorimii și țăranimii, dar au reliefat și contradicția de neîmpăcat dintre burghezie și proletariat, dintre capitalism și socialism, precum și obiectivul fundamental al luptei revoluționare, cucerirea puterii politice. Din modul de abordare a problematicii reiese că la redactarea manifestelor s-a avut în vedere un nivel avansat al conștiinței revoluționare de care era caracterizat îndeosebi tineretul muncitoresc.

Împlinirea a 19 ani de la începutul primului război mondial, „... război pornit de fabricanți, moșieri și bancheri...”, a prilejuit, în 1933, Comitetului local Cluj al U.T.C. scoaterea unui manifest adresat tinerilor de la sate¹⁵. Erau prezentate ororile războiului, „abatorul mondial”, în care au fost jertfite 10 milioane de vieți, precum și urmările nefaste ale acestuia pentru gospodăriile țăranesti. În privința situației țăranimii de la noi, manifestul arăta: „După terminarea războiului... s-a început împărțirea pământului prin reforma agrară. Omul sărac dacă a primit deja o bucatică de pământ sărac, înșigos, numai necaz a avut cu el. Notarul, primarul și alți domni, au primit un pământ gras, cu toate că l-au cumpărat mai ieftin. Impozitul lor de asemenea era mai mic, pământul l-au lucrat mai ușor și au produs mai mult. Omul sărac trebuia să plătească mereu, impozitele erau în neconținută creștere, în timp ce băncile au luat dobânzi mari, așa că tot câștigul se ducea pentru bănci și impozite. Astăzi, deja, cine nu poate plăti este dus la muncă silită”. Țăranii erau chemați să lupte pentru satisfacerea revendicărilor lor specifice, împotriva teroarei jandarmerești, a stării de asediu, a războiului. Se indica tactica de luptă: „Să vă întruniți, în grupe mai mici sau mai mari, să vă țineți mici înțelegeri, să vă alegeți comitete de acțiune... sub conducerea Uniunii Tinerilor Comuniști, împreună cu tinerii de la orașe... Ieșiți cu grupuri din organizațiile fasciste și vă atașați la Uniunea Tinerilor Comuniști”.

Aceeași modalitate — prezentarea pe larg a problemelor concrete cu care erau confrunțați tinerii, evidențierea diferenței dintre situația din România anilor crizei economice și aceea din Uniunea Sovietică și indicarea tacticii de luptă — a fost adoptată și la editarea, de către același comitet, a două manifeste adresate ostașilor cu prilejul zilei de 1 august 1931¹⁶ și a zilei de 23 februarie 1932 (sărbătorirea Armatei Roșii)¹⁷. Manifestul din 1931 dezvăluia situația tinerilor muncitori ce urmau să fie chemați sub arme, tineri care la 13 ani de la terminarea războiului „... trăiesc în cea mai mare mizerie...” muncind 10—12 ore pe zi pentru care „... primesc o plată așa de mizerabilă, încât pot muri de foame lângă ea...”, „... vine apoi înrolarea la armată, unde începe din nou flămânzirea. Începînd de la frunțaș în

¹⁴ Idem, C. 2600.

¹⁵ Idem, C. 2591.

¹⁶ Idem, C. 2592.

¹⁷ Idem, C. 355.

sus fiecare-și descarcă mînia pe tînărul recrut. Nu-i destul că dis-de-dimineață pînă seara tîrziu trebuie să alerge la porunca superiorilor, dar chiar și noaptea sunt treziți încontinuu fiind subjugăți și batjocoriți, torturați în modul cel mai brutal și neomenesc... revoltîndu-se... vine atunci bătaia... închisoarea sau carcera..." Revendicările specifice, înscrise în manifestul din 1932: reducerea perioadei serviciului militar, călătorii gratuite pe trenuri, concedii, hrană mai bună, tratament omenesc ș.a. puteau fi obținute prin luptă sub conducerea P.C.R. și U.T.C. — sublinia același manifest¹⁸.

Chemarea adresată soldaților de către partid, și aici la Cluj ca în întreaga țară¹⁹, era: „Fraților soldați! Datoria voastră este ca la 1 august cînd muncitorii și mișcarea revoluționară de sub conducerea Partidului Comunist și a Tineretului Comunist va manifesta în contra războiului, voi să stați lîngă muncitorime și să duceți la bun sfîrșit această mișcare. La 1 august, cînd muncitorimea va demonstra în contra războiului, pe voi vă vor duce în contra lor. A voastră este datoria să stați cu arma așezată la picior”²⁰.

În ambele manifeste citate mai sus era făcută și o prezentare a realităților din Uniunea Sovietică, realizată atît prin comparații între situația concretă a soldaților din cele două țări, cît și prin aprecieri de ordin general cu privire la caracterul statului sovietic și al Armatei Roșii. Se contracara astfel denaturările propagandei burgheze a vremii, contribuindu-se totodată la educația politică revoluționară a soldaților.

Grele condiții aveau de înfruntat și studenții facultăților Clujului, îndeosebi cei proveniți din păturile sărace, împovărate de impozitele excesive, de scăderea sau neplata salariilor, de prețul scăzut al produselor agricole ș.a. Lupta revendicativă, de mare amploare în această perioadă, a studențimii progresiste în frunte cu uteciștii era coordonată de celulele comuniste existente în multe din facultăți²¹.

Manifestul „Către toată studențimea săracă din Cluj”, scos în octombrie 1933 de celula P.C.R. a Universității, este deosebit de sugestiv pentru modul în care s-a desfășurat propaganda comunistă în rîndurile tineretului studios²². Se arăta că revendicările studențimii:

„Nici un ban sporire sau »regrupare« de taxe!

Scăderea taxelor în raport cu scumpetea și cu minimul de existență!

Scutirea integrală de taxe a tuturor studenților săraci..." puteau fi impuse prin:

— demascarea și îndepărtarea elementelor burgheze și a celor fasciste ajunse în fruntea asociațiilor studențești care „... vă rețin de la calea luptei adevărate, ... caută să vă sustragă atenția de la atacul pornit contra intereselor voastre... să vă dezbine între voi, să vă adoarmă vigilența...” și

— „numai alegînd din masa studenților săraci și gata de luptă *Comitete de Acțiune pe Facultăți*, numai pășind pe drumul luptei de masă: a întruni-

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ I. Chișu, *Politica P.C.R. de atragere a armatei la lupta revoluționară, antifascistă și antibitleristă a poporului*, în *ActaMN*, XIII, 1976, p. 557—558.

²⁰ MuzIstTrans, nr. inv. C. 2592.

²¹ I. Babici, *Aspecte din lupta antifascistă a studențimii din Cluj în perioada 1933—1937*, în *AIIP*, II, 3, 1956, p. 149.

²² MuzIstTrans, nr. inv. C. 2601.

rilor de protest, a demonstrațiilor de stradă și a grevei universitare generale“ (subl. în text).

În manifest obiectivele luptei revoluționare a studenților nu erau limitate doar la obținerea satisfacerii revendicărilor lor specifice. Lupta revoluționară a studenților „împotriva încercărilor burgheziei și moșierilor de a ieși din criză pe spinarea maselor muncitoare...” trebuia dusă „... în front unic a studențimii sărace și a tuturor păturilor trudite”, alături de „... muncitorimea din fabrici și de pe ogoare...”.

*

Numărul redus al documentelor trecute în revistă mai sus — avînd în vedere aici doar pe acelea care erau adresate special unor categorii de tineri din Cluj și împrejurimi — nu permite aprecieri care să încerce o precizare a parametrilor la care se desfășura munca de propagandă comunistă prin manifeste în rîndul tineretului clujean. Coroborînd însă datele de bază desprinse din documentele folosite cu indicațiile partidului și ale C.C. al U.T.C. cu privire la propaganda în rîndul tinerilor²³ și cu materiale din presa tineretului comunist a perioadei respective²⁴, devin posibile cîteva observații privitoare la modul în care au fost realizate manifestele în discuție.

Astfel, se impune a fi subliniată preocuparea factorilor respectivului nivel de a transpune în fapt, și pe calea editării manifestelor, un obiectiv fundamental stabilit de conducerea partidului — lărgirea bazei de masă a luptei revoluționare a P.C.R. prin atragerea și mobilizarea maselor populare, profund nemulțumite de înrăutățirea situației lor generale în anii crizei economice. Editate sub conducerea și îndrumarea directă a organelor de partid, manifestele citate răspundeau acestei cerințe prin aceea că se adresau principalelor categorii de tineri — muncitori, țărani, studenți, soldați — și puneau în evidență atît revendicările economice cît și cele politice, pentru satisfacerea cărora fiind precizată întotdeauna tactica de luptă care trebuia urmată. Editarea în limba română, în limba maghiară sau bilingv a manifestelor este o altă mărturie a largii cuprinderi care era urmărită în activitatea de propagandă. Roadele acestei orientări de bază aveau să fie mai consistente după ce aveau să fie părăsite aprecierile greșite la adresa altor partide muncitorești sau nediferențiate în privința partidelor burgheze, ș.a. — prezente și în unele din manifestele la care ne referim — care circulau, datorită Cominternului, la scară internațională²⁵.

Atragerea și mobilizarea tineretului neorganizat și a celui aflat sub influența partidelor politice burgheze și a organizațiilor fasciste pe „... calea luptei adevărate...”²⁶, a luptei sub conducerea P.C.R. și U.T.C. a constituit un obiectiv major al întregii activități de propagandă comunistă, realitate reliefată și de conținutul acestor manifeste.

²³ *File din istoria U.T.C.*, p. 155—156.

²⁴ O. Matichescu, *op. cit.*, p. 50—54, 121—129.

²⁵ N. Petreanu, N. Popescu, *Congresul al V-lea, etapă importantă în istoria Partidului Comunist Român*, în *Lupta de clasă*, XLVI, 12, 1966, p. 29—30, P. Bunta, *Lupta Partidului Comunist Român pentru înfăptuirea frontului popular antifascist*, în *Acta MN*, VI, 1969, p. 396—397.

²⁶ Vezi nota 22.

Este remarcabilă abordarea diferențiată a problematicei manifestelor în funcție de nivelul conștiinței politice revoluționare a categoriei avute în vedere, după cum tot așa era precizat modul de acțiune, indicându-se linia de luptă și formele de organizare. Rezultă de aici maturitatea cu care se desfășura munca politică de masă la acest nivel, exprimată de stăpânirea principiilor de bază ale metodologiei proprii activității de propagandă.

Important a fost și rolul jucat de manifeste în educarea revoluționară a tinerilor. Acestea au contribuit la însușirea elementelor de bază ale teoriei și practicii revoluționare, realizată atât prin sublinierea strategiei și tacticii Partidului Comunist Român, cât și prin prezentarea unor realități privitoare la Uniunea Sovietică, statul socialist în care se materializau obiectivele fundamentale ale luptei proletare. Educația revoluționară avea în vedere și cultivarea internaționalismului proletar, fapt pus în evidență și de caracterul aniversărilor cu prilejul cărora au fost editate manifestele în discuție. 1 Mai, 1 august ș.a. — zile de luptă ale proletariatului internațional — ofereau posibilitatea reliefării largului front revoluționar în care se desfășurau luptele pentru satisfacerea revendicărilor economice și politice duse de mișcările muncitorești din diferitele țări ale lumii.

O trăsătură a întregii munci de propagandă comunistă, legală și ilegală, a perioadei o constituie pronunțatul caracter antifascist și antirăzboinic, premiză importantă a largii coalizări a forțelor patriotice realizată sub conducerea P.C.R. în etapa care a urmat anilor crizei economice.

Prin toate acestea, manifestele prezentate mai sus se înscriu în frontul activității de propagandă comunistă drept o grăitoare mărturie a modului în care P.C.R. și U.T.C. au desfășurat la nivel local susținuta acțiune de educare revoluționară, de atragere și mobilizare a tineretului, a maselor populare la lupta împotriva exploatării și asupririi, pentru progres social-politic.

IOAN CIUPEA

MANIFESTES COMMUNISTES ADRESSÉS À LA JEUNESSE, ÉDITÉS À CLUJ AUX ANNÉES 1931—1933

(Résumé)

Sur la foi de certains manifestes communistes adressés aux principales catégories de jeunes de Cluj, l'article met en lumière quelques aspects de l'action de propagande déroulée par le Comité local de l'Union des Jeunes Communistes (U.T.C.) pour les mobiliser à la lutte révolutionnaire contre la politique antipopulaire de la bourgeoisie dans la période de la crise économique.